

מסמא עינו. 14

זה הכלל: כל המשלם על פי עצמו — חייב על כפירתו בממון, בקרבן שבועת הפקדון, ושאינו משלם על פי עצמו — פטור! 15

ודנה הגמרא להלן בענינו של הנשבע במזיד:

רב אחא ורב שמואל בריה דרבה בר בר חנה ורב יצחק בריה דרב יהודה תנו מסכת שבועות כי בבית מדרשו של רבה.

פגע בהו רב כהנא, אמר להו: הזיד 16 א-17 בשבועת הפקדון והתרו בו לפני שנשבע, מהו חיובו? — האם הוא חייב בקרבן או במלקות [כיון שעבר על "לאו" במזיד

גמרא:

שנינו במשנתנו "וחייב על זדון הפקדון".

כבהמתו.

ובספר "אילת השחר" כאן, ביאר שרש"י נתן כאן ב' טעמים מדוע שחרור העבד עבור היזק אחד מאבריו, נחשב לקנס.

א. בעד האבר הוא יוצא לגמרי לחרות, אף שהתשלום שבשחרור העבד אינו הולם כלל את הנזק המסתכם רק בהיזק האבר, ומוכח שאין זה תשלום ממון, אלא קנס.

ב. המשך דברי רש"י: "והרי הוא כבהמתו" — וכיון שכך, אין כל מקום וסיבה כלל לשלם לעבד ממון על ניזוקו. ועל כרחק שתשלום זה קנס הוא. ועיין בהמשך דבריו שם שביאר דברי רש"י באופן נוסף.

15. כתב הרמב"ם [שבועות ז ב]: "פטור משבועת הפקדון, וחייב משום שבועת ביטוי". וכתב הרדב"ז שכן הדין בנשבע מפי עצמו או מפי אחרים, או ענה אמן או דבר שענינו קבלת שבועה.

16. העיר ה"חזון איש" שלא רק בכפירה ובשבועה לשקר הזיד. אלא אף בידיעה שמתחייב על זה קרבן! שאילו הזיד בשבועה ולא הזיד בקרבן, [היינו שלא ידע שמתחייב ע"י כך בקרבן] — הרי שגם בשבועת ביטוי יתחייב קרבן ככהאי גונא. ואין זה דין המיוחד לשבועת

[אכן, נחלקו הראשונים אם ההיקש של עבדים לקרקעות נאמר רק בעבדים או בכל אדם] ותירץ הגר"ח על פי המבואר בספרא פרשת ויקרא, שעל מנת להתחייב בקרבן שבועה, יש ב' אופנים.

א. כפירת ממון. כגון הכופר בטענת "תן לי פקדוני" שכופר ואומר שאין לחבירו כל ממון בידו.

ב. כפירת מעשה. והיינו, שלא תובע אותו המשביע, על ממון הנמצא ברשותו, אלא על ממון שחייב לו מחמת מעשה שעשה בו, כגון חבלה.

וביאר הגר"ח שהחילוק בין קרקע למטלטלין לענין קרבן שבועה [שעל מטלטלין חייבים ועל קרקע פטורים], נאמר רק לגבי כפירת ממון. אך לגבי כפירת "מעשה" לא קיים חילוק זה. ולכן, אם תבעו על מעשה שעשה בקרקע כגון חבלה באדם שהוקש לקרקע — חייב.

ולכן, אף שכתב הרמב"ם שפטור משבועה בדמי קרקע, אין דין זה סותר לדברי משנתנו. משום שלגבי חיוב קרבן שבועה, חלוקה כפירת ממון מכפירת מעשה. ולכן העושה מעשה בחבירו וחובל בו — חייב קרבן.

14. כך פירש רש"י. וזו לשונו: קנסא הוא, שיוציא את עבדו לחירות בשביל אבר, והרי הוא

והתראה], או בשניהם יחד?¹⁷

ויסוד הספק הוא: כיון דחידוש¹⁸ הוא שנתחדש בשבועת הפקדון, דהרי בכל התורה, לא אשכחן אדם העובר עבירה במזיד, דמייתי קרבן, שהרי לא ניתן קרבן אלא לשוגג, והכא מייתי קרבן במזיד, לכן יתכן שכל חיובו הוא בקרבן בלבד. לא שנא אתרו ביה לפני שעבר ונשבע, ולא שנא לא אתרו ביה. ונשבע במזיד ללא התראה, וחידשה התורה שחיובו הוא בקרבן ולא בעונש אחר.

או דלמא, הני מילי שמתחייב קרבן על

שבועה במזיד, רק היכא דלא אתרו ביה, שפטור ממלקות, לפי שאין עונש מלקות אלא בהתראה. אבל היכא דאתרו ביה וחייב מלקות, מילקא לקי, אך קרבן לא מייתי. כיון ששני חיובים, קרבן ומלקות לא מחייבין אותו.

או דלמא — הא והא עבדינא — קרבן וגם מלקות?¹⁹

מעמידה הגמרא להלן כמה דרכים לפשוט את ספיקו של רב כהנא:

א. אמרו ליה: תנינא, ספק זה שנינו

הפקדון. ועל כרחך שהזיד גם בדיעת חיוב הקרבן. (ליקוטים על מסכת שבועות)

17. א. הקשו הראשונים: מדוע ספק זה נידון דוקא לגבי שבועת הפקדון ולא הובא ספק זה גם בפרק הקודם לגבי שבועת העדות?

וביאר רש"י, שלגבי שבועת העדות ספק זה אינו קיים, כיון שמעולם לא ניתן לדעת אם העדים יודעים להעיד אם לאו. ולכן אין זו התראת ודאי, ואי אפשר לחייב על פיה.

התוספות ביארו, שלגבי שבועת העדות אין זו כלל התראה, משום שאף אם היתרו בעדים, יכולים העדים לומר "שכחנו מן העדות".

והוסיף תוספות הרא"ש, שאפילו אם יאמר אח"כ העד "ידעתי מן העדות ומזיד הייתי בשבועה" אינו נאמן לשים עצמו רשע!

ב. העיר ה"חזון איש": אף שבשבועת העדות אין עונש מלקות מהטעמים המבוארים ברש"י ובתוספות, מכל מקום תהא נפקא מינה בשאלה מהו ה"לאו" אשר עבר עליו העד כאשר כפר בעדות.

האם הלאו לכשעצמו הוא לאו שיש בו חיוב מלקות — על אף שאינו לוקה בפועל — ויהיה

העד פסול לעדות מכאן ולהבא, כדין מי שעובר על לאו שיש בו מלקות,

או שהתורה ניתקה את עונש המלקות מלאו זה כיון שמביא ומכפר בקרבן. ואם כן הרי והא לאו שאין בו מלקות והעובר עליו אינו נפסל לעדות.

18. רש"י ותוספות העירו שאין זה חידוש גמור. שהרי מצינו בעוד שלשה מקומות שמזיד מביא קרבן. והם: הבא על השפחה, ונזיר שנטמא, ובשבועת העדות ובשבועת הפקדון האמורה כאן. ואם כן, אין זה כל כך חידוש?

ויישב ה"חתם סופר": מבואר בדברי התוס' בחולין [סד ב] ד"ה שאם, שדין שנאמר בתורה רק ג' פעמים עדיין נקרא חידוש! ואם כן, גם דין קרבן אשם הבא על ידי העובר במזיד חידוש הוא, כיון שהוא נאמר רק ב"הבא על השפחה" ב"נזיר שנטמא" וכן בכופר בשבועת הפקדון. ואילו הנשבע שבועת העדות אינו מביא אשם אלא חטאת!

19. האחרונים הביאו קושיא בשם ה"מחנה לוי": האפשרות שמעלה רב כהנא בספיקו את

בברייתא.

בצירוף למכות.

אמר להו רב כהנא לרבנן: בר מינה דההיא!

דהיינו, לא תדחקו להעמיד את הברייתא לפי רבי שמעון כפי שהעמידה רבא בר איתי, אלא יכולים אתם להעמידה אפילו לרבנן, הסוברים שזדון שבועת הפקדון ניתן לכפרה בקרבן. אך אף על פי כן, אינכם יכולים לפשוט מכאן את הספק ששאלתי אתכם, מהו חיובו של מזיד בשבועת הפקדון היכן שהיתרו בו, היות דאנא בעצמי הוא זה דתנינא לה, ששניתי את אותה הברייתא, באופן דלהלן, והכי תנינן לה:

חמורה שבועת הפקדון משבועת העדות. משום ששבועת הפקדון אחד זדונה ואחד שגגתה — קרבן אשם בכסף שקלים!

ומאי חומרא יש בזו על זו, [והרי גם שבועת העדות חייבים על זדונה ושגגתה קרבן?]

דאילו התם, בשבועת העדות, יכול להביא העד חטאת בת דנקא, דהיינו במחיר זול של ששית הדינר בלבד. **והכא,** בשבועת הפקדון, הוא חייב להביא אשם בכסף שקלים!

דתניא, **חמורה הימנה** [משבועת העדות] **שבועת הפקדון.** וחומרמה היא בכך שהייבין על זדונה מכות, ועל שגגתה אשם בכסף שקלים!

מהא דקאמר ליה חייב על זדונה מכות, מכלל זה אתה למד, שהנידון הוא במקום דאתרו ביה, ומשום כך לוקה. **וקאמר — מכות, אין. קרבן, לא!**

ומאי חומרא יש בעונש המכות של שבועת הפקדון במזיד, יותר מבעונש הקרבן של שבועת העדות?

דניחא ליה לאיניש דמייתי, [להביא] קרבן, על אף ההוצאה הכספית, **ולא לילקי!** ולכן חמור עונש המלקות מחיוב הקרבן.

אמר להו רבא בר איתי לרבנן: אין ראייתכם מברייתא זו ראייה, כיון שברייתא זו הינה רק לפי רבי שמעון ולא לפי חכמים. **כי מאן תנא** בפרקין דלעיל "זדון שבועת הפקדון לא ניתנה לכפרה" — **רבי שמעון.** ולפיו חייבים על שבועת הפקדון במזיד רק מכות. **אבל לרבנן, קרבן נמוי מייתי** כאשר נשבע במזיד,

שבועות, שאם פטור הנתבע מתשלום חומש, פטור גם מאשם. וחייבים אלו, חומש ואשם, תלויים זה בזה. וכן מבואר במסכת פסחים דף כט א.

ומעתה, אם נחייב את הכופר בשבועת הפקדון במלקות, יפטור מתשלום חומש, כיון שאין לוקה ומשלם. וממילא יפטור מקרבן אשם. ודברי הגמרא "הא והא עבידנא" לא יתכנו! ועיין ב"קהילות יעקב" על מסכת שבועות סימן כ"ח.

הצד שהמזיד בשבועת הפקדון, ילקה ויביא קרבן — לא תיתכן, מהטעמים שיבוארו להלן.

א. קיימא לן שאדם המתחייב בתשלום ממון ובעונש מלקות — אינו לוקה ומשלם. ובמסכת בבא קמא דף קד ב מבואר שתשלום החומש שמשלם מי שכופר בפקדון לבעלים — דין ממון יש לו ולא קנס. ואם כן, כאשר יש עונש מלקות, פטור מחומש — שהרי אינו לוקה ומשלם!

ב. כתב ה"כסף משנה" בסוף פרק ז מהלכות

ואם תשאלוני: וליגמר מינה שהחייב כאשר הזיד והתרו בו, הוא רק קרבן ולא מכות.

תשובתכם — דלמא מדובר דלא אתרו ביה. שהרי ברייתא זאת לא באה אלא לומר את החומרה שיש בשבועת הפקדון יותר מאשר שבועת העדים, ולא באה לומר את דין שבועת הפקדון בכל האופנים.²⁰ ולכן גם אם חייב מלקות היכן שהיתרו בו, מכל מקום לא נזכר דין זה בברייתא, כיון שהיא מדברת באופן שלא התרו בו.

ב. לישנא אחרינא [בפשיטות ספיקו של רב כהנא]:

תא שמע: שנינו במשנתנו: אין חייבים על שוגגתה גרידתא של שבועת הפקדון, דבר. ומה הם חייבים על זדונה — אשם בכסף שקלים!

ומדייקת הגמרא: מאי לאו, היאך מתחייב על זדונה, בדאתרו ביה, ומוכח שכאשר הזיד והתרו בו — חייב רק קרבן.

ודוחה הגמרא: לא! הכא נמי בדלא אתרו ביה! אלא הזיד בלא התראה. ואם כן, ממשנתנו אין להוכיח דבר.

ג. [לפי גירסת הר"ח] תא שמע: שנינו בספרי דבי רב,²¹ מנין לנזיר שאסור הוא בטומאה, ואם טימא את עצמו במזיד שחייב קרבן? אמרת קל וחומר: ומה שבועת הפקדון, שלא חייב את השוגג בקרבן אשם, חייב בה את המזיד בקרבן. נזיר, שחייב בו את הנטמא בשוגג בקרבן אשם, אינו דין שיהא חייב קרבן במזיד.

ופרכינן בספרי לקל וחומר זה — לא, אם אמרת בשבועת הפקדון, משום דאינו לוקה במזיד, לפיכך מביא קרבן אשם, תאמר בנזיר שנטמא במזיד שלוקה. והואיל ולוקה לא יביא קרבן. תלמוד לומר: "וכפר עליו מאשר הטא על הנפש!"

ומדייקת הגמרא: מודקאמר נזיר שנטמא לוקה, מכלל, זאת אומרת שהמדובר הוא דאתרו ביה, כיון שאם לא היתה התראה — אין מלקות. וקאמר: תאמר בשבועת הפקדון, שאף כאשר התרו בו שאינו לוקה! אבל קרבן מייתי! ומוכח, שבמזיד והתראה — מביא קרבן, ואינו לוקה.²²

ודוחה הגמרא: מאי אינו לוקה על שבועת הפקדון — דאינו נפטר מחיוב עונשו

מלקות, אין זו חומרא שבשבועת הפקדון על שבועת העדות. כיון שהתראה לא שייכת כלל לשבועת העדות. ולכן לא הזכירה זאת הברייתא.

21. כך היא בגירסא לפי ר"ח וברייתא זו נשנית בספרי. אולם ראה ברש"י שיש לו גירסא אחרת בברייתא זו. ואכן כתב רש"י על גירסא זו "לא ידעתי היכא קאי".

22. אף שספיקו של רב כהנא לא ניפשט,

20. הקשו הר"ן והרמב"ן: יש להוכיח מכאן שכאשר התרו בו אינו חייב אלא קרבן. והראיה, שברייתא זו מציינת את החומר שיש בשבועת הפקדון יותר משבועת העדות. ואם אכן כאשר התרו בו חייב קרבן ומלקות — הרי היה לברייתא לציין זאת כחומר שבשבועת הפקדון על שבועת העדות. וכיון שלא נקטה כך, יש לגמרא לפשוט שב"אתרו ביה" אין אלא מלקות. ותירצו: כיון שבשבועת העדות לא תיתכן התראה [ראה הערה 18], וממילא לא יתכנו בה

אמרוה אותם רבנן, שנשאלו על ידי רב כהנא, את שאלתו קמיה דרבה.

אמר להו רבה: מכך שהסתפק רב כהנא על המקרה הנ"ל שהתרו עדים בנתבע שלא יכפור בשבועה אלא יודה ויחזיר את הפקדון, משמע, שיש כאן עדים היודעים את האמת שהפקדון בידו. ומחמת כן מתרים בו שלא ישבע לשקר. ואם כן, מכלל דבריו של רב כהנא אתה למד, דכי לא אתרו ביה, ואיכא עדים היודעים שכפירתו היא בשקר, בכל זאת מחייב בקרבן. וקשה: אמאי מחייב, והרי לא הועילה כפירתו לפוטרו אלא כפירת דברים בעלמא הוא! שהרי יש עדים שיעידו שכפירתו אינה נכונה, וממילא חייב בפקדון, ואין בכפירתו כלום! ²⁴

במלקות בלבד, אלא חייב בקרבן יחד עם המלקות, ועל ידי זה מתכפר.

אולם דחיה זו, קשה היא. כיון שאם כן, מכלל, דנזיר טמא נפטר במלקות שמקבל, ואינו מביא קרבן, ודבר זה לא יתכן. כי הא, הרי בנזיר טמא, קרבן כתיב במפורש! [ולכאורה, למידין מכך שאינו נפטר אלא בקרבן].

והתירוץ הוא: התם, הא דמייתי קרבן, הוא כי היכי דתיחול עליה נזירות בטהרה [על מנת שהנזירות שמתחיל למנות עכשיו — תחל בטהרה], ואין זה קרבן לכפרה, אלא רק כדי לטהרו, ושפיר אמרינן שכפירתו של הנזיר היא במלקות בלבד. ואילו הקרבן אינו מיועד לכפר עליו. ²³

לחייבו בקרבן מספק, שאולי פטור הוא, ונמצא מביא חולין לעזרה! ?

והוסיף הכסף משנה, שאין לומר שכאשר מביא את אשמו, מתנה שאם פטור הוא מאשם, כפי צד אחד בגמרא, יהא קרבן זה לנדבה — שאם כך היה לרמב"ם לומר זאת.

[ובחידושי רבי עקיבא איגר הקשה על דברי הכסף משנה, היאך ניתן היה לומר שמביא אשם על הספק, ומתנה עליו שאם פטור יהא נדבה — והלא קיימא לן שאין אשם בא בנדבה! ?]

ב. בספר החינוך מצוה רכ"ו כתב שהכופר בשבועת הפקדון במזיד והתראה — לוקה.

והקשה ה"מנחת חינוך": הרי דברי ה"חינוך" סותרים לפסק הרמב"ם. וכן בגמרא לא משמע כן [שהרי אף למסקנת הגמרא, ספק הוא, ומספק לא לוקים]. ותיירץ, שדברי החינוך נאמרו רק היכן שנשבע מפי עצמו. ולכן לוקה משום שבועת ביטוי ולא משום שבועת הפקדון.

24. א. הקשה הראב"ד: איך מוכיח רבה דין זה

למסקנת הגמרא. מכל מקום מוכיח ה"לחם משנה" בפרק ז' מהלכות שבועות הלכה ה, וכן כיון לדבריו ה"חזון איש" בליקוטים על מסכת שבועות, שמברייתא זו מוכח שכאשר ישנם מלקות וקרבן, לא מחייבים אותו במלקות בלבד. וכל הנידון הוא האם חייב בקרבן ומלקות או בקרבן בלבד.

ולפי זה יישב את דברי הרמב"ם [ראה הערה 24] שפסק במסקנת הסוגיא שמביא קרבן ואינו לוקה. והיינו משום שלכולי עלמא מביא קרבן כפי שמוכח מברייתא זו, וכל הנידון הוא — האם לוקה.

23. א. ספיקו של רב כהנא לא נפשט בגמרא. ופסק הרמב"ם [שבועות ז ה, יא כ], שהנשבע שבועת הפקדון במזיד והתראה אינו לוקה אלא מביא אשם בלבד.

וב"כסף משנה" פרק יא תמה על כך שהרי דינו של הנשבע במזיד והתראה, הוי "בעיא דלא איפשטא" וספק הוא. והיאך ניתן לחייבו ניתן

נאמר בחיוב שבועת הפקדון:

”וכחש בה” — בפקדון, וחייב, פרט לאדם המחזיק ממון ששייך לאחים, ומודה לאחד מן האחים שיש לו חלק בממון זה, שאותו נתבע להשיב. וכופר לאח השני.

או שמודה לאחד מן השותפין,²⁶ וכופר

ומדייקת הגמרא מקושייתו של רבה על ספיקו של רב כהנא: אלמא, קסבר רבה — הכופר בממון שיש עליו עדים, פטור מקרבן שבועת הפקדון!²⁵

אמר ליה רב חנינא לרבה: תניא דמסייע לך —

נסתלקה נגיעתן, וכעת יכולים הם להעיד עליו בבי”ד. ונמצא שאף שיש עדים בדבר, כפירתו כפירת ממון?!

ועיין בדבריו שם שחילק בין עדות ממון לעדות נפשות. שרק בעדות ממון אפשר להעיד בבי”ד אף שראיית המעשה היתה בפסול, ודי בכך שמתן העדות הינו בהכשר.

אולם לדיני נפשות בעיני שראיית המעשה תהיה בכשרות. וכיון שעונש מלקות כדין נפשות הוא, הרי שבשעת ההתראה צריכים העדים להיות כשרים.

25. ה”אילת השחר” הסתפק לפי דברי רבה, מה יהא הדין היכן שגם אחרי הכפירה, יכול התובע לגבות את חובו על ידי תפיסה בנכסיו של הנפקד.

האם גם אז תיחשב כפירתו ל”כפירת דברים” משום שעל ידי כפירתו אינו ניצל מן התביעה, או כיון שאין התובע יכול לגבות על פי פסק בי”ד, אלא רק על ידי תפיסה — תיחשב הכפירה ל”כפירת ממון”.

26. כתב הרשב”א שמכאן יש להוכיח ששני שותפין או שני אחין שהלוו שאחד, כל אחד ואחד מהם הרי הוא כבעל כל הממון ויכול לתבוע את כל החוב! ואין הלווה יכול לומר ”לאו בעל דברים דידי את” [אין לי עמך עסק, כי מחברך לויתי ולא ממך], ובין אם חברו נמצא ובין אם לאו, יכול לגבות את כל החוב.

מדברי רב כהנא. הלא אפשר להעמיד שאין עדים על הפקדון. כגון שהיו העדים קרובים למפקיד ואינם נאמנים להעיד על פקדונו של קרובם, ומכל מקום יכולים להתרות בנפקד שלא ישבע לשקר. שהרי אמרינן ”פלגינן דיבורא”, [מחלקים את דבריהם. כאשר עדותם מתייחסת לשני אנשים שונים. לקרוב להם — פסולים. ולרחוק מהם — נאמנים?]

ותירץ הר”ן: דין פלגינן דיבורא נאמר כאשר אין כל שייכות בין שני נושאי העדות.

וכגון: האומר ”פלוגי רבעני לרצוני” נאמן הנירבע להעיד ולחייב מיתה את הרובע. ואף שמעיד הוא על עצמו, והלוא אין אדם נאמן על עצמו? אלא כיון שאין העדות על הרובע נוגעת כלום לזכותו או לחובתו של העד הנירבע — כשר.

אך כאן, כאשר מעידים העדים שהתרו בנפקד, ומחייבים אותו מלקות, חיישינן דלמא מעידים כך כדי שיחשוש מן המלקות ויודה בפקדון — שעליו אין הם נאמנים. ונמצא שלעדותם על הנשבע — ישנה השפעה על הפקדון. ועל כרחק שרב כהנא איירי בעדים כשרים המעידים הן על הפקדון והן על השבועה.

ב. הקשה ה”חידושי הרי”מ” בחושן משפט סימן לג ס”ק ז: מאי קא פריך רבא? הלא יתכן שהיו העדים נוגעים בדבר בזמן שנשבע והיתרו בו, ולא יכלו להעיד ולחייבו בבי”ד ועל כן כפירה זו כפירת ממון היא, ואילו אחר כך

לשותפין האחרים.

ובשני מקרים אלו הרי מחייב הוא את עצמו בהודאתו בממון, אך מודה רק לאחד מן התובעים ולא לכולם. ולמעשה, בכפירתו אינו מרויח כלום.

"ונשבע על שקר" — פרט ללווה בשטר, וללווה בעדים.²⁷ שאין הוא יכול להפטר מחובו בשבועתו כיון שיש עדים ושטר בדבר!

ומוכח, שבכפירת דברים בעלמא שאינה פוטרתו מממון, שהרי ממילא מחויב בו [אם על ידי הודאתו לאחד מן האחים או אחד מהשותפין, אם על ידי העדות או השטר], אין עליה חיוב קרבן שבועת הפקדון.

אמר ליה רבה לרב חנינא: אי משום הא, לא תסייען. מברייתא זו שרצית להוכיח כדברי — אין ראייה. כיון שאפשר להעמיד דברי הברייתא זו באופן שאינו כופר בממון אלא מודה בו, **באומר לויתי, אלא שלא לויתי בעדים.** או **לויתי, אבל לא לויתי בשטר.** ומכיון שאינו כופר בחיוב הממון עצמו אלא רק בעדים או בשטר, הרי הוא פטור מקרבן. ומוסיף רבה להוכיח שזהו ביאור הברייתא:

ממאי דהכי הוא, שהנידון הוא במודה בממון? —

מדקתני בברייתא ללימוד מהפסוק "וכיחש בה" — פרט למודה לאחד מן האחים, או לאחד מן השותפין!

האי דהודה לאחד מן האחים, היכי דמי?

אילימא דאודי ליה לאותו אח בפלגא דידיה — בחלקו בלבד, אמאי פטרינן ליה מן הקרבן?

הא איכא כפירה דאידיך, בחלקו של השני, ועל כפירה זו הוא מתחייב קרבן.

אלא לאו, דאמרי ליה האחים התובעים אותו — מתרוינין יזפת [לוית משנינו יחד]. ואמר לחו: לא, מחד מינייכו יזפי את הסכום כולו! דהויא ליה כפירת דברים בעלמא, שהרי מודה הוא בחובו אלא מתווכח עמהם למי הוא חייב.

ומדרישא [במודה לאחד מן האחים] כפירת דברים, סיפא [בלווה בשטר או בעדים] נמי כפירת דברים בעלמא, ולא בעצם החוב.

אולי הוא של אחד מהם. אבל כאשר ידוע שהוא בשותפות בין שניהם — נותן לכל אחד חלקו.

27. התוספות בד"ה פרט ללווה, העמיד בכגון שהכחיש את העדים ואמר "לא לויתי". דקימא לן "האומר לא לויתי כאומר לא פרעתי".

וביאור דבריו הוא, שלולא שנאמר "האומר לא לויתי כאומר לא פרעתי", הרי אין העדים מחייבים אותו בעדותם, כיון שמעידים הם רק

ובמאירי כתב, שגם במודה לאחד מן השותפין, אם אותו שותף שלו הוא מודה, תובע את כל המנה לעצמו, ומאמינו שאכן חייב רק לו, ונמצא השני מפסיד — הרי שכפירה זו הינה כפירת ממון. כיון שמפסיד את השני בכפירתו וחיוב!

בירושלמי, הובא בראשונים כאן, נאמר שאם שנים הפקידו אצל אחד ביחד, אינו מחזיר לאחד מהם — אפילו לא מחצה. וזאת, כאשר יש ספק

ומעמידה הגמרא כמה אופנים להוכיח דלא כרבה.

(סימן): חובה, כיתות דבעל הבית, חומר נזירא)

א. תא שמע ממשנתנו: אינו חייב על שגגתה — של שבועת הפקדון. ומזהו חייב על זדונה — **אשם בכסף שקלים!**

ומדייקת הגמרא: **מאי לאו, זדון על ידי עדים**, המתרים בו שיודעים מהחוב, וקשיא לרבה, הפוטר מי שכופר בממון שיש עליו עדים [ואף יש לפשוט מכאן את שאלת רב כהנא שהחויב הוא רק קרבן].

ודוחה הגמרא: **לא!** כונת המשנה היא **זדון עצמו**, שהוא עצמו יודע בשיקרו מבלי שיהיו עדים שמתרים בו.

ב. תא שמע מהסיפא של משנתנו, ששנינו בה: היו שתי כתי עדים שנתבעו על ידי פלוני להעיד על חברו שחייב לו ממון, אם כפרה הראשונה בעדות, ואחר כך כפרה השניה — שתיהן חייבות קרבן שבועת העדות, מפני שיכולה עדות להתקיים בשתייהן, וכיון ששתיהן כפרו בעדות, הפסידוהו ממון!

ומדייקת הגמרא: **בשלמא שניה תתחייב, דהא כפרה לה כת ראשונה**, ושוב אינה יכולה להעיד. ונמצא שבשעה שכפרה הכת השניה, היה תלוי גורל הממון של התובע אך ורק בעדותן.

אלא הכת ראשונה — אמאי מחייבא? הרי בשעה שכפרה הראשונה בעדות, **הא קיימא זל-ב שניה**, והוי כפירת הראשונה כפירת עדות על ממון שיש עליו עדים אחרים שיכולים להוציאו באמצעותם, וכפירתם היא כפירת דברים. ומדחייב, מוכח דלא כרבה!

אמר רבינא: הכא במאי עסקינן, כגון שהיתה כת שניה פסולה לעדות בשעת כפירת עדי הכת הראשונה. והפסול היה משום שהיו העדים נשואים שתי אחיות, והיו קרובין זה לזה **בנשותיהן**, ולפיכך חייבים עדי הכת הראשונה, כי בשעת כפירתם הם היו העדים הכשרים היחידים.

וחדודש המשנה הוא שאפילו היו **נשותיהם** של עדי הכת השניה **גוספות**.

מזהו **דתימא, רוב גוספין אזלי למיתה**, ומחמת רוב זה הוו להו הנשים הגוססות כאילו הן מתות, והוכשרו בעליהן להעיד, ואם כן, ממון זה יש עליו עדים נוספים, ולא תתחייב הכת הראשונה,

קא משמע לן כיון דהשתא מיתה חיי נינהו, ולא שכיבי — אין זה נחשב כאילו מתו, וממילא אין גם עדים נוספים.

ד. תא שמע: בעל הבית, נפקד שטען טענת גנב בפקדון, היינו שנגנב הפקדון ממנו לפיכך פטור מהשבה, **ונשבע, והודה שנשבע לשקר, ובאו עדים שהפקדון נמצא בידו — אם עד שלא באו עדים הודה הרי הוא פטור**

אך כיון שדבריו נגד העדים "לא לותי" נחשבים כאומר "לא פרעתי", הרי שמתחייב מפי העדים, וכפירתו כפירת דברים.

שלוה. אך יתכן שפרע כבר ואי אפשר לחייבו על פיהם. ואם כן, כפירתו כפירת ממון ולא כפירת דברים.